

مغزی که در کنترل نیست

مغزی که در کنترل نیست مواد مخدر کمیکال، مانند K2 و Spice، ترکیبات شیمیایی هستند که اثراتی مشابه ماری‌جوانا دارند اما بسیار قوی‌تر و غیرقابل پیش‌بینی‌اند. حتی یک بار مصرف می‌تواند حافظه، شناخت، هیجانات و روابط اجتماعی فرد را مختل کند. مغز انسان تا حدود ۲۵ سالگی در کنترل هیجانات و تصمیم‌گیری به طور کامل تکامل نمی‌یابد؛ بنابراین نوجوانان و جوانان بیش از سایر گروه‌ها در معرض پیامدهای روانی، شناختی و وابستگی سریع هستند. آمارها نشان می‌دهند که مصرف کمیکال در جوانان و نوجوانان در ایران و جهان افزایش یافته و حتی یک بار مصرف می‌تواند باعث اورژانس‌های روانی و جسمی شود. در آمریکا، مراجعه به اورژانس به خاطر مصرف کمیکال در گروه سنی ۲۰۱۸ سال چهار برابر افزایش یافته و در ایران نیز گزارش شده است که مصرف این مواد حتی در نوجوانان ۱۲ تا ۱۴ سال دیده می‌شود. ۱. مکانیسم اثر کمیکال‌ها بر مغز کمیکال‌ها با اتصال به گیرنده‌های کانابینوئیدی مغز، فعالیت طبیعی سیستم عصبی را مختل می‌کنند و باعث افزایش ناگهانی دوپامین و وابستگی شدید روانی و عصبی می‌شوند. این اختلالات موجب می‌شوند فرد کنترل هیجانات و تصمیم‌گیری خود را از دست بدهد، تجربه‌ای شدید و اضطراب‌آور داشته باشد و خاطرات جدید ناقص یا تحریف‌شده ثبت شوند. حتی مصرف یک بار می‌تواند رفتار، حافظه و شناخت فرد را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. ۲. پیامدهای روانشناختی و شناختی مصرف کمیکال‌ها اثرات روانی و شناختی شدیدی دارد. فرد می‌تواند اختیار و کنترل بر رفتار و هیجانات خود را از دست بدهد، شبیه وضعیت «مرده متحرک» شود، تجربه‌های روان‌پریشی شامل توهم و هذیان داشته باشد و تمرکز و حافظه کوتاه‌مدت خود را از دست بدهد. توانایی تصمیم‌گیری و قضاوت منطقی کاهش می‌یابد، بی‌ثباتی روانی، اضطراب، افسردگی و نوسانات شدید خلقی ایجاد می‌شود و روابط اجتماعی و خانوادگی مختل می‌شوند. کارایی تحصیلی و شغلی کاهش می‌یابد و رفتارهای پرخطر افزایش پیدا می‌کند. این پیامدها نشان می‌دهند که مصرف کمیکال‌ها تنها یک تجربه کوتاه‌مدت نیست؛ بلکه خاطرات و تأثیرات منفی آن سال‌ها ادامه پیدا می‌کنند. ۳. پیامدهای فیزیولوژیک و عصبی کمیکال‌ها سلامت بدن و سیستم عصبی را نیز تهدید می‌کنند. مصرف آن باعث افزایش شدید ضربان قلب و فشار خون، افزایش خطر سکته و حمله قلبی، مشکلات تنفسی و تشنج می‌شود که گاهی تهدیدکننده زندگی است. آسیب به کبد و کلیه و تخریب مسیرهای عصبی و سلول‌های مغزی، کاهش عملکرد طبیعی مغز و اختلال در یادگیری و حافظه از دیگر پیامدهاست. این اثرات باعث می‌شوند تجربه مصرف شدید، اضطراب‌آور و ترسناک ثبت شود و خاطرات منفی ایجاد کنند که سال‌ها ذهن و زندگی اجتماعی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهند. ۴. چرخه مصرف و پیامدهای بلندمدت مصرف کمیکال‌ها اغلب با کنجکاوی یا فشار اجتماعی آغاز می‌شود، اما اثرات شدید باعث وابستگی روانی سریع می‌شوند. فرد برای بازتولید حس لذت اولیه، معمولاً دوز بالاتر مصرف می‌کند و این چرخه علاوه بر بی‌ثباتی روانی، کنترل هیجانات، تصمیم‌گیری و توانایی شناختی را کاهش می‌دهد. خاطرات منفی و اضطراب‌آور مصرف مکرراً در ذهن بازتولید می‌شوند و حتی سال‌ها پس از آخرین مصرف، فرد تجربه‌های روانی، شناختی و اجتماعی منفی خواهد داشت. پیامدهای بلندمدت شامل اختلال شدید در حافظه و یادگیری، کاهش توان تصمیم‌گیری و کنترل هیجانات، تضعیف روابط اجتماعی و عملکرد تحصیلی یا شغلی و ثبت خاطرات اضطراب‌آور و وحشت‌آور است. پیامدهای ماندگار کمیکال‌ها فراتر از ترکیبات شیمیایی ساده هستند؛ آن‌ها ذهن، روان، بدن و زندگی اجتماعی فرد را همزمان و شدید تحت تأثیر قرار می‌دهند. از دست رفتن اختیار و کنترل واقعی، خاطرات اضطراب‌آور و وحشت‌آور که سال‌ها باقی می‌مانند، بی‌ثباتی روانی و نوسانات خلقی شدید، آسیب عصبی و مغزی طولانی‌مدت، کاهش توان تصمیم‌گیری، حافظه و تمرکز، اختلال در عملکرد اجتماعی، تحصیلی و شغلی و خطرات جسمی بلندمدت مانند فشار خون بالا، مشکلات قلبی و آسیب اندام‌های حیاتی از جمله پیامدهای ماندگار هستند. حتی یک بار مصرف می‌تواند اثرات طولانی‌مدت و ماندگار بر ذهن، روان و زندگی فرد برجای بگذارد. دکتر توحید مرادی | روانشناس مرکز مشاوره، سلامت و سبک زندگی دانشگاه بناب

References Alzu'bi, ۲۰۲۱-۶۱۸۱۱۵۱۴

A., Almahasneh, F., Khasawneh, R., Abu-El-Rub, E., Bani Baker, W., & Al-Zoubi, R. M. (2024). The synthetic cannabinoids menace: A review of health risks and toxicity. *European Journal of Medical Research*, 29, 49. <https://doi.org/10.1186/s40001-023-01443-6>

de Oliveira, M. C., Capelo Vides, M., Silva Lassi, D. L., Torales, J., Ventriglio, A., Bombana, H. S., & Malbergier, A. (2023). Toxicity of synthetic cannabinoids in K2/Spice: A systematic review. *Brain Sciences*, 13(7), 990. <https://doi.org/10.3390/brainsci13070990>

Tait, R. J., Caldicott, D., Mountain, D., Hill, S. L., & Lenton, S. (2016). A systematic review of adverse events arising from the use of synthetic cannabinoids and their associated treatment. *Clinical Toxicology*, 54(1), 113. <https://doi.org/10.3109/15563650.2015.1110590>

Marinetti, L. J., & Antonides, H. M. (2019). Synthetic cannabinoids: Effects, mechanisms, and health risks. *Forensic Science Review*, 31(1), 2335. <https://www.forensicsciencereview.org>

Hermanns-Clausen, M., Kneisel, S., Szabo,

B., & Auwrtter, V. (2013). Acute toxicity due to synthetic cannabinoidsA report of 30 cases. Drug and Alcohol Dependence, 130(13), 4247. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2012.10.009>